Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaoston
asiantuntijakuuleminen 9.11.2017
Eduskunta

8.11.2017

Savonlinnan kaupungin esiin nostamia valtion tukea tarvitsemia kehityshankkeita seutukunnan elinvoimaisuuden säilyttämiseksi

1. Päivystyssairaala

Maan hallituksen linjauksen mukaan kaikkiin nykyisiin keskussairaaloihin jää erikoissairaanhoidon päivystystoimintaa. Tämän linjauksen toteuttaminen tulee pysyvästi lainsäädännöllä varmistaa. Kirurgian, sisätautien ja anestesian päivystys sekä riittävät diagnostiset palvelut tulee turvata Savonlinnan keskussairaalassa päivystyksen säilymiseksi.

Keskittämisasetus huomioiden Savonlinnassa on lisäksi säilytettävä riittävän laaja päiväaikainen toiminta mielekkään päivystystoiminnan turvaamiseksi. Savonlinnan seudulla on suuri palvelutarpeen vaihtelu eri vuodenaikoina. Loma-asukkaat ja matkailijat moninkertaistavat seudulla oleskelevan väestön määrän, jolloin myös palvelutarve kasvaa. Laajat vesistöalueet ja vilkas vene- ja laivaliikenne (merkittävä rahti- ja laivaliikenne) kasvattavat suuronnettomuusriskiä josta yhtenä vakavana esimerkkinä huvivenepalo v. 2016 heinäkuussa Savonlinnassa. Lisäksi Oopperajuhlilla Olavinlinnassa vierailee vuosittain noin 66 000 henkilöä, joka myös päivystysvalmiudessa ja varautumisessa on joka vuosi huomioitava.

2. Savonlinnan liikenneyhteyksien kehittäminen

2.1 Savonlinnan rinnakkaisväylähankkeen saattaminen loppuun

Syväväylän siirto Kyrönsalmesta Laitaatsalmeen pitäisi toteuttaa kokonaisena hankkeena. Hankkeeseen tulisi kuulua myös rautatiesillan uudistamisen vaatima 12 miljoonan euron rahoitusosuus.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmassa todettiin, että liikennehankkeet, jotka ovat vaalikauden alussa vireillä, saatetaan loppuun. Valtiovarainvaliokunta on todennut budjettimietinnössään jo vuonna 2012 seuraavaa: ”*Valiokunta pitää hallitusohjelman mukaisesti tärkeänä vaalikauden alussa kesken olleiden hankkeiden loppuun saattamista. Myös Savonlinnan*

keskustan 3. vaiheen toteuttamisesta on huolehdittava.” Laitaatsalmen tie-, rata- ja syväväyläjärjestelyt sisältyvät liikennepoliittisen selonteon mukaiseen Savonlinna -hankkeeseen,

jonka toteuttamisajankohdaksi esitettiin vuosia 2009 - 2015. Hankkeen aikaisemmista vaiheista säästyi noin 30 miljoonaa euroa.

Savonlinna-hanke sisältää: Kyrönsalmen 2. sillan rakentamisen, joka on valmistunut, Laitaatsalmi–Ruislahti-väli ja Pääskylahden ratapihan rakentaminen, jotka ovat valmistuneet. Lisäksi hankkeeseen kuuluu syväväylän siirto, josta on olemassa edellisen samoin kuin nykyisen hallituksen päätös.

UPM:n laajentunut teollisuusalue sekä mahdollinen bioöljytehdasinvestointi nostavat rekkaliikenteen määrän yli 60.000 matkaan. Investointien toteutumisen näkökulmasta on keskeistä, että liikenne ei enää tulevaisuudessa ruuhkaudu siltojen nostamisen seurauksena. Myös raideliikenteen sujuvuuden

varmistaminen on tärkeää. Savonlinnassa sijaitsee Suomen suurin mekaanisen metsäteollisuuden keskittymä. Näiden toimijoiden tarpeisiin on kunnostettu 42 miljoonalla eurolla Savonlinna-Pieksämäki –ratayhteys. Tällä hetkellä ratayhteyden käyttö on liian vähäistä. Viime vuonna radalla liikennöi 78 tavarajunaa, joiden kuljettama rahtimäärä oli 34 tuhatta tonnia. Radan vähäisen käytön kohdalla tehtävä johtopäätös on kuitenkin väärä, mikäli valtakunnallinen poikittaisrata katkaistaan Laitaatsalmen kohdalta. VR:n hinnoittelupolitiikkaa muuttamalla on mahdollista ja järkevää lisätä rautatiekuljetuksia siirtämällä maantiekuljetuksia kiskoille.

Henkilöliikenne lakkautettiin huonokuntoisella Pieksämäki–Savonlinna-rataosalla keväällä 1988 ja rata jäi tuolloin pelkästään tavaraliikenteen käyttöön. Tämän jälkeen Savonlinnasta on ollut henkilöjunaliikennettä ainoastaan Kerimäen ja Punkaharjun kautta Parikkalan suuntaan. Radan nykyinen kunto mahdollistaa henkilöjunaliikenteen käynnistämiseen, mikä olisi tehdyn ratainvestoinnin hyödyntämisen sekä laajemmin ilmastonmuutoksen hillintää korostavan raideliikenteen suosimisen kannalta järkevää. Junaliikenteen potentiaalia on myös pidetty selkeästi linja-autoliikenteen potentiaalia suurempana, koska se palvelee laajempia ja pidempien yhteysvälien liikkumistarpeita. Henkilöliikenteen käynnistämistä on myös pidetty alueen kehittymisen kannalta tärkeänä ja se avaisi myös uuden yhteyden Savon ja Karjalan ratojen väliin. Itä-Suomen alueen edunvalvonnan kokoava nopeat itäradat neuvottelukunta on laatinut selvityksen henkilöliikenteen palauttamiseksi. Henkilöliikennepotentiaali on noin 60.000.

2.2 Savonlinna-Parikkala rautatieyhteyden sähköistäminen

Rautatieyhteys on tärkeä yhteys Karjalan radalle sekä henkilöliikenneyhteytenä että tavaraliikenne yhteytenä. Henkilöliikennettä käyttää noin 90.000 asiakasta vuodessa ja Savonlinnassa sijaitsee Suomen suurin mekaanisen metsäteollisuuden keskittymä, johon kuuluvat Metsäliiton Punkaharjun vaneritehdas ja kertopuutehdas sekä UPM:n Savonlinnan makrovaneritehdas. Radan sähköistäminen mahdollistaisi VR Oy:lle kustannustehokkaamman tavan hoitaa henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen. Savonlinnan kaupunki esittää, että yhteysvälin sähköistämisestä tehtäisiin selvitys ja suunnitelma.

2.3 Parikkala-Syväoron rajanylityspaikan kansainvälistäminen

Parikkala-Syväoron rajanylityspaikan kautta on Savonlinnasta Laatokalle matkaa alle 100 km. Rajanylityspaikkaa kehittämällä voidaan parhaiten hyödyntää Saimaa-Laatokka–alueen matkailumahdollisuuksia ja monipuolistaa elinkeinoja molemmin puolin rajaa. Tavoitteena on, että Parikkala-Syväoron rajanylityspaikka saataisiin kansainväliseksi viimeistään vuonna 2018. Hanke on todettu vuonna 2007 tehdyssä selvityksessä erittäin kannattavaksi. Sijoitetun pääoman tuottoprosentti on noin 40 prosenttiyksikköä ja rajanylityspaikan arvioitu matkustajamäärä noin 350.000 ihmistä vuodessa.

Liikenne- ja viestintäministeriön huhtikuussa 2008 julkaisemassa raportissa ”Suomen ja Venäjän rajaliikenne-yhteyksien kehittäminen Itä- ja Pohjois-Suomessa” linjataan, että Parikkalan rajanylityspaikasta kehitetään pitkällä aikavälillä kansainvälinen rajanylityspaikka.

Parikkala-Syväoron rajanylityspaikan kehittämiselle on kaksi keskeistä perustetta: uudet tiet ja tavaraliikenteen huomattava kysyntä. Uusi, kunnostettu liittovaltion Sortavala-tie Pietarista Lahdenpohjaan on merkittävin Parikkalan-Syväoron rajanylityspaikan kehittämistä puoltava tekijä. Se on toinen merkittävä liittovaltion tie Pietarista rajalle ja tulee jatkossa olemaan entistä tärkeämpi. Skandinavia-tien (Pietari-Viipuri-Vaalimaa) välityskyky käy pieneksi, vaikka se rakennetaankin kaksisajoraitaiseksi lähivuosina. Rajan ylittävien autojen osuus sen liikenteestä on jo yli 10 000 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Parikkala-Syväoro olisi merkittävä tavaraliikenteen rajanylityspaikka. Tavaraliikenne-ennusteen mukaan raskaan liikenteen rajanylitykset kasvavat 4-5-kertaisiksi vuoteen 2020 mennessä. Ennuste tukee vahvasti Parikkala-Syväoron kansainvälistämistä. Savonlinnan seudulla on viime vuosina investoitu ja suunnitellaan lähivuosina merkittäviä investointeja metsäteollisuuteen. Mekaaniseen metsäteollisuuteen ja bioöljytehtaaseen tarvitaan raaka-ainetta myös Venäjältä.

3 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (XAMK) Savonlinnan Kuitulaboratorion ja Biotuotetekniikan keskuksen kehittäminen

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululla on käynnissä Savonlinnassa noin 3.8 milj. € suuruinen toimintaympäristöinvestointi osana Savonlinnan Biotuotetekniikan keskuksen kehittämissuunnitelman toteuttamista. Luonnonvarakeskus on suunnittelemassa 1.6 milj. € tutkimusympäristö-investointia Savonlinnan biotuotetekniikan keskuksen osana toimivaan ns. Kuitu 3-toimintaympäristöön. Luken kehittämisen kärkenä ao. keskuksessa on puiden kasvullisen lisäyksen teknologian kehittäminen ja liiketoiminnallistaminen. Päämääränä teknologian kehittämisessä on Suomen metsien kasvun lisääminen bioteknologiaan perustuvalla puuntaimien tuotantoteknologialla. XAMK on erikoisosaamisellaan merkittävä partneri Luonnonvarakeskukselle (prosessitekniikka, automaatio, konenäkötekniikoiden soveltaminen taimien kasvullisen lisäyksen massatuotantoteknologian kehittämiseen).

Suomalainen teknologia- ja palveluteollisuus on markkinajohtaja useilla metsäteollisuuden aloilla. Tuotanto- sekä prosessien ympäristö- ja vesitehokkuutta lisäävän osaamisen vahvistaminen on elinehto alan suomalaisen teollisuuden säilymiselle kilpailukykyisenä. Jo nyt maailmalle on rakenteilla suuren mittakaavaan metsäbiojalostamoja, joiden toteuttamisessa hyödynnetään Suomesta kopioitua tuotanto- ja prosessitekniikkaa. Tuotekehitysedellytysten vahvistaminen Suomessa ja uusien alan radikaali-innovaatioiden toteuttaminen edellyttää tutkimus- ja kehitysympäristöjen vahvistamista.

Savonlinnan kaupunki ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu esittävät, että Suomen valtio (Työ- ja elinkeinoministeriö) osallistuisi Biotuotetekniikan keskuksen kehittämissuunnitelmassa olevien käytännön toimenpiteiden rahoittamiseen 5 milj. € panoksella vuosien 2017–2019 aikana.

4 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (XAMK) koulutuspaikkojen lisääminen Savonlinnassa

Hallitus linjasi kehysriihessään Opettajankoulutuslaitoksen (OKL) lakkauttamisen johdosta kompensaatiotoimenpiteitä Savonlinnan alueelle. OKL:n lakkauttamisen johdosta kaupunki menettää 840 opiskelijaa, noin 300 työpaikkaa sekä 10-13 miljoonaa euroa ostovoimaa aluetaloudestaan. Kaupungin väkiluku vähenee noin 1.500 – 2.000 asukasta (-5.5%). Työpaikkojen ja asukasmärän vähennys tulevat vähentämään kaupungin vero- ja valtionosuustuloa vuodessa 0,5% tuloveroprosenttiyksikön verran. Verotuloja menetetään arviolta 2,5 ME

Savonlinnaan päätettiin perustaa XAMK:issa uutena koulutuksena mekaanisen puurakentamisen insinöörikoulutusohjelma, jossa on 30 opiskelupaikkaa. Lisäksi aiemmin sovittuun biotuoteinsinöörien koulutukseen lisätään 30 uutta aloituspaikkaa. Biotuoteinsinöörilinjan aloittaminen on aiempaa kompensaatiota johtuen matkailulinjan siirtämisestä Mikkeliin. Alueen elinvoiman kannalta on tärkeää että 60 uutta aloituspaikkaa käsittävät koulutusohjelmat aloitetaan pikaisesti.

5 Saimaan luonto- ja kulttuurikeskus

Savonlinnan maakuntamuseosta ja Metsähallituksen luontonäyttelystä Olavinlinnan kansallismaisemassa esitetään kunnostettavaksi Saimaan luonto- ja kulttuurikeskus, vetovoimainen käyntikohde kansainvälisille ja ympäristötietoisille matkailijoille. Investoinnilla syvennetään ja laajennetaan Suomen Saimaan ja Savonlinnan järvi-imagoa ja globaalia tunnettuutta sekä merkittävästi lisätään Savonlinnan seudun matkailutuloa.

Hankkeen tiimoilta sekä maakuntamuseo että Metsähallitus ovat tehneet vahvaa yhteistyötä ja tämän hetkisen arvioinnin mukaan hankkeen kustannusten kokonaissumma on 3.2 miljoonaa euroa.

6 Savonlinnan opiskelija-asuntojen sekä Savonlinnan Vuokratalojen talouden tasapainottaminen

Opettajakoulutuksen lähtö Savonlinnasta tulee vaikuttamaan asuntomarkkinoilla negatiivisesti. Laadittujen tuloslaskelmaennusteiden perusteella Savonlinnan Opiskelija-Asunnot Oy:n ja Savonlinnan Vuokratalot Oy:n vuokra-asuntokantaa tulee vähentää yhteensä yli 500 asuntoa. Laskelmissa on huomioitu yksityinen asuntomarkkinatilanne ja sen vähentävä vaikutus ko. yhtiöiden vuokra-asuntokysyntään. Yhtiöiden vuokra-asuntokannan sopeuttaminen tulevaa asuntokysyntää vastaavaksi joudutaan toteuttamaan pääosin purkamalla vuokratalokiinteistöjä.

Purkutoimenpiteiden ja niihin liittyvien purkuakordien tms. kokonaiskustannus on 14,5 milj. euroa. Lisäksi yhtiöt tarvitsevat yhteensä 4,8 milj. euron suuruisen talouden tervehdyttämisavustuksen, koska purkamisen tuloksena vuosittaiset tulokset painuvat alijäämäisiksi. Tämä johtuu siitä, että kertaluonteiset poistot purettavista kohteista ovat suuremmat kuin kohteita koskevien Valtionkonttorin lainojen akordit.

Mikäli Savonlinnan Opiskelija-Asunnot Oy päästetään konkurssiin, menettää valtio lainatappioina noin 10,5 ME. Savonlinnan kaupunki menettää arviolta noin 6,5 ME. ARA voi mahdollisesti avustaa valtiokonttorin lisäksi vaadittujen toimenpiteiden rahoittamisessa, mutta on huomattava, että ARA ei tällä hetkellä avusta jätemaksuja, jotka muodostavat purkukustannuksista yli 40%.

7 Talous- ja velkaneuvonnan etäpalveluyksikkö

Osana OKL:n kompensaatiopakettia Savonlinnaan päätettiin perustaa Oikeusaputoimiston alainen talous- ja velkaneuvonnan etäpalveluyksikkö (10-12 henkilötyövuotta). Aiemmin on kuitenkin päätetty käräjäoikeuden lakkauttamisesta Savonlinnassa, jonka seurauksena menetetään 12 työpaikkaa. Savonlinnan kaupunginhallitus on kirjelmöinyt 6.11.2017 kokouksessaan asiasta oikeusministerille ja esittänyt perustelut miksi lakkautusta ei tule tehdä. On tärkeää, että Oikeusministeriö määrittää budjetissaan riittävät resurssit talous- ja velkaneuvonnan etäpalveluyksikön perustamiseen Savonlinnaan pikaisesti.